

Sonsuz Bilgi Havuzunda Arananların Bulunması

İnternette Doğru Arama

İnternet zeki, zahmetsiz bir bilgi kaynağı... Fakat, madalyonun arka yüzü bize bu zenginliğe ulaşmanın pek de kolay olmadığını gösteriyor. Bu karmaşaya bir düzen getirmek, ancak arama motorları veya indekslerle sağlanabiliyor. İnternette aradığınız bilgiye en hızlı şekilde nasıl ulaşabileceğinizi açıklıyoruz.

World Wide Web'de bir bilgiye ulaşmaya çalışanların çoğu, bütün arama motorlarını devreye sokarlar. "Arama motoru", net üzerinden bilgi edinme işinde kullanılan bir çok imkan ve hizmeti ifade eder. Çeşitli çözümler arasında mantıklı bir sınıflandırma yapmak için "indeks" ve "katalog" terimleri kullanılmaktadır. İnternet aramalarında başka bilgi kaynakları da bulunuyor. İlerleyen sayfalarda açıklayacağımız haber grupları ya da yazılı kaynaklar gibi...

Web katalogları: Eskinin telefon fihristleri

Altavista ve Google web'in tamamında metin taramak için ideal fihristlerdir. Ya-

hoo ise kataloglar sınıfına dahildir. En önemli ve ünlü web katalogları listesine www.dino-online.com adresinden ulaşılabilir. Burada politika, spor, kültür ya da yaşam tarzı gibi ana kategoriler belirlenmiş. Bu temel kategorilerden yola çıkarak ayrıntıları alt başlıklarda bulmak mümkün.

Aranılan bir konu, ana başlıklardan en alt seviyeye kadar takip edilirse, konuyla örtüşen bilgilere yönlendirilecek uzun ya da kısa bir link listesine ulaşılacaktır. Bu Altavista veya Google gibi fihristlerin ilk somut farkını ortaya koyuyor. Kullanıcıya sunulan linkler çoğunlukla editör tarafından ele alınmış, incelenmiş ve dikkatle seçilmiş olur. Buna rağmen bazı katalogların doğru linke yönlendirmek için

küçük arama programları kullandıkları da oluyor. Linkin kalitesi, yapılan bu seçimlere bağlıdır.

Editörlerin denetimindeki kataloglardan, kullanıcı en azından istediği yere varmak için doğru yolda bulunduğundan emin olabilir.

Doğal olarak web kataloglarının arama işlevleri de mevcut. Belirli kavram ve konu seçimlerinin ardından anahtar sözcükten yola çıkılarak hızlı bir arama yapılması da mümkün. Fakat fihristlerde olduğu gibi bütün web'den değil, sadece elde bulunan verilerden yola çıkılarak tarama yapılır. Aslında yüzeysel bir arama için web katalogları çoğunlukla yeterlidir, ne de olsa sunulan linkler yüz binleri buluyor.

Doğru Arama

Google, Altavista, Lycos ve Fireball, World Wide Web'e doğru açılan milyonlarca linkten oluşuyorlar. Her kim bir fihristi arama için kullanıyorsa, araştırdığı tam olarak internetin kendisi değil görüntüsünün içeriğidir. Web sayfalarının konuları hakkındaki bilgiye ulaşabilmek için küçük otomatik programlar, arama motorlarının emrinde web'i gece gündüz tarar. Robots, Spider ya da Crawler adındaki bu programlar web sayfalarını dolaşır, ana sayfanın içeriğini ya da sunulan web sayfasının bütün yapısını elde etmek ve fihristlemek için çalışır. Bu küçük programlar nispeten sabit olduklarından ve verileri otomatik olarak arama motorlarının veritabanlarında depoladıklarından, yanlış işlenebilen bilgiler kullanıcının konu dışı web sitelerine yönlendiril-

Coşku Dolu Site: En bilinen web katalogu Yahoo, uluslararası linkleri olması yönünden ilkler arasında yer alıyor.

bir kaç seçenek buton'u ve kısıtlı bilgiler içeren bir veri tabanından daha fazlasına ulaşamaz. Prensipinde bir metin fihristte arandığında bu tam anlamıyla yeterli

tıkça, veri bankalarından dinamik el yazılarından arama yapmak mümkün görünmüyor. Fihristler bu gelişimin ağırlığını kaldıracak durumda değiller. Elyazıları (Perl, ASP, PHP vs.) robotlar tarafında takip edilemiyor. Örneğin Google'ın fihristinde günlük bir gazeteden bir makale arandığında günlük gazetelerden Spiegel ya da Focus'a ulaşmak mümkün olmayabiliyor.

Daha da fazlası, meta arama motorları

Kendi alanında bilinen her arama motorunu artarda çalıştırmak yerine, meta-tarayıcılar alternatif olarak kullanılabilir. Bu akıllı internet programları, alışılmış olduğu gibi arama penceresine yazdığınız anahtar sözcüğü aynı anda bir çok 'gerçek' arama motorunda arar. Yani meta-arama motorlarının taradıkları kendi veritabanları yoktur.

Meta-arama motorları nispeten daha kolay aramalar için uygundur, çünkü, arama stratejileri en basit anlamıyla işe yarayan tüm arama motorlarını araştırmada kullanırlar. Ama aramalarda desteklenmeyen mantık işlemlerini kullanmak doğru olmaz. Kullanıldığı taktirde bunları desteklemeyen arama motorları

Bilgi Deposu: DINO-online en büyük web kataloglarından. Aradığınız pek çok bilgiyi bulabileceğiniz bir site.

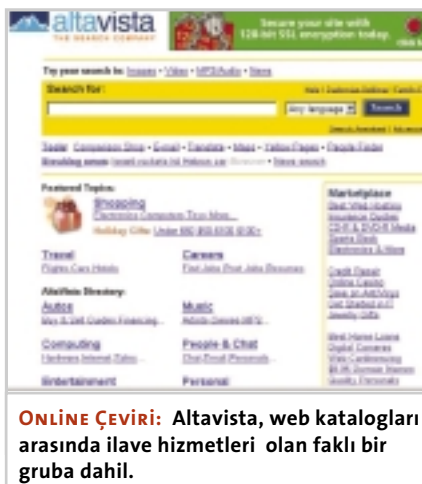
mesine yol açabilir. Bu durum genellikle, robotların elde ettiği verilerin insanlar tarafından elden geçirilmemesinden kaynaklanır.

Google'ın ana sayfasında bir web fihristin prototipinden yola çıkan kullanıcı

olur. Arama esnasında sorulan sorular basit yapılandırılmış ara sayfalarda yer almalıdır.

Bütün fihristlerde değiştirilmiş, bir yada iki kelimelik kavramlardan oluşan sorular sormak için geliştirilmiş arama fonksiyonları vardır. Özel belirleyici nitelik olarak kullanılabilen açıklamalar arama formülünde ya da online- yardımlarda desteklenir. Bir Google fihristinin avantajı, geniş veri tabanı ve sorulara hazır pratik cevaplarının olmasıdır. Tecrübe kazandıkça aramaların göz ardı edilemeyecek doğru bilgilere ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu taşın bilgileri hedefleyip ustaca sınırlandırabileceğiniz gibi, sonraki sayfamızda okuyacağınız tavsiye ve hilelerle arama motorları ile nasıl baş edeceğinizi de keşfedebilirsiniz.

Robotlar sabit web sitelerini taramak için çok yorucu bir yol. Günümüzde internet sitelerinde yayınlanan bilgiler art-

ONLINE ÇEVİRİ: Altavista, web katalogları arasında ilave hizmetleri olan farklı bir gruba dahil.

TÜRKÇE ARAMA: Google'ın basit ara yüzü, kullanıcıya gereken bütün kaynakları vaat ediyor.

yine kullanılırsa sonuçlar kısmen değersiz olur. Eğer konu, sadece bir tek anahtar kelime veya kavram ise meta tarayıcıları çok zaman kazandırabilirler.

Özel portal'lar: Aradığınız her şey el altında

Portal'lar esasında arama motoru değildir. Ancak haberler, sohbet, basın gibi güncel bilgilere ulaşmakta çok yardımcı olabilirler. Belli başlı portal'ların çoğu, büyük arama motorlarıyla ortak çalışır. Şöyle ki, bulunduğunuz yerden arama pencerelerine istediğinizi yazarak sonuçlara ulaşabilirsiniz.

Her ne kadar Yahoo ve Web.com'un isimleri web katalogu olarak geçse de ana sayfalarında internet portal'larının özel-

zellikle Victorvox (www.victorvox.com) ya da Tiscali (www.tiscali.com) gibi servis sağlayıcıları sunuyor. Müşterilerine, internet erişiminin yanı sıra kişiye özel bir giriş sayfasıyla da ek hizmetler veriyorlar.

Haber grupları—mega bilgi bahçesi: Ama dile dikkat!

İnternette ve mevcut arama motorlarında aradığını bulamayanların elinde, içerdiği bilgileri HTML temelli web'den farklı bir yolla sunan Usenet kaynağı var. Şu anda gerekli ve daha az gerekli bilgilerle tıka basa doldurulmuş 40 bin civarı haber grubu mevcut.

Newsreader (Usenet'teki haberleri okumak için kullanılan bir program), ya

Bir kez ilgilenilen konu grupları bulunduğu içerdikleri haber listeleri mükemmel bir bilgi kaynağıdır. Haber gruplarının en büyük avantajı kullanıcının haber grubuna kendi sorularını sorabilme, yani mesaj gönderebilme ve biraz şansla bunlara cevap alabilme ihtimaline sahip olmasıdır. Karşılıklı olarak, grubun çekiciliğini koruyabilmek ya da arttırmak için, diğer kullanıcılar tarafından sorulan sorulara aynı istekle cevap göndermesi gerekir.

Özetle: Arayış başlı başına bir stildir

Adı geçen tüm gereçler ve web sayfaları, bilgi aramalarında başarılı olmak için kullanılabilecek imkanların sadece küçük

21. yüzyılın hammaddesi bilgi. İnternet ise bitmek tükenmek bilmeyen bir bilgi kaynağı. Portal'lar, indeksler, web katalogları, haber grupları ve meta-arama makineleri bu hammaddedyi işlemek için görevdeler. Buna karşın, kullanıcı bu yardım sever makineleri nasıl kullanması gerektiğini bilmeli.

liklerini taşırlar. Bir internet portal'ının temel amacı internet kullanıcılarına internete bir giriş kapısı açmak ve bu şekilde kendine bağlamaktır. Bu yüzden portal sayfalarında çok çeşitli konular sunulur, böylece bunlar kullanıcıya mümkün olduğunca geniş bir eğlence ve bilgi yelpazesi sunar. Portal'lar için iyi örnekleri

da servis sağlayıcısı tarafından hazırlanıp sunulmuş bir haber grubu-sunucusuna sahip olanların, öncelikle haber gruplarının konulara göre istiflenmiş bir listesini indirmesi gerekiyor. Bu bağlantının hızına göre birkaç dakika sürebilir. Ardından tanımları ve açıklamaları anahtar kelimelerle arama yapılmasına olanak tanıyor.

bir kısmı. Yine de bahsedilen arama motorları, kataloglar ve indeksler, istenen bilginin bulunduğu bölgelere giriş için mükemmel araçlar. Sonraki sayfalarda si-ze arama motorlarından her şeyi nasıl çıkartabileceğinizi hatta en karmaşık soruların cevaplarına nasıl ulaşabileceğinizi göstereceğiz.

Püf Noktaları ve Hileler

İnternette aradığınızı bulmak sınırlarınıza ve zamanınıza mal olabilir. Tavsiyelerimiz ve vereceğimiz püf noktalarının yardımıyla hedefe daha çabuk ulaşacak, vakit ve nakitten epeyce tasarruf edeceksiniz.

olduğunca kesin ve isabetli olmak. Yani hedefe ulaşmak için, aranan konuyu tam tarif edecek başka tanımlar da gerekli. Verdiğimiz örnekte bu diğer tanımlar oluşum, kaynak, tarih ve benzeri kelimeler olmalıydı. Ayrıca bu kavramlar, işe yarar sonuçların bulunabilmesi için birbirleriyle bağlanmalıydılar.

Bütün arama motorları, sözü edilen mantık bağlantılarını, yani mantık işlemlerini destekliyor. En basit ve çoğu arama motorlarında otomatik yerleştirilen bağ, mantıklı

AND (ve) bağdır. Arama motorunun, bağlı kavramların

birlikte olduğu sonuçları göstermesini sağlamak için, iki ya da daha fazla anahtar kelimeyi AND ile bağlanmak mümkündür. Kullanılan arama motorunun AND'ini otomatik olarak devreye soktuğundan emin olmak için, yardım sayfalarına bakmalı ya da en baştan işlemi elle girmeli. Genellikle izin verilen işlem kısaltmaları artı (+) ve & işaretidir. Başka somut kavramlar bu şekilde bağlandığında sonuçlar iyice sınırlanabilir. "İnternet AND geçmiş" şeklinde yapılan bir arama her iki kavramın da bulunduğu sayfalara yönelir. Tabii ki bu, her iki kelimenin mantıklı bir şekilde bağlı olduğu anlamına gelmez. Arama motoru yalnızca aranı-

lan anahtar kelimelerin var olup olmadığına bakar. Başka bir mantık bağlantısı ise (I) işareti ile kısaltılan OR yani veyadır. OR ile yapılan aramalarda, sonuçlarda anahtar kelimelerin hepsi değil en azından bir tanesi olması gerekir. Anlamca birbirine yakın ve her ikisi de konuyla ilgili sözcükler yazıldığında amaca oldukça uygun cevaplar alınabilir. Birbirinden farklı, fakat aranan konu ile ilgili iki kelime bağlanıp arama motoruna girildiğinde (örneğin "internet" or "w.w.w."), ya

SİMGELER: Google'ın yeni gelişmiş aramasını Internet Explorer da bütün arama imkanlarını yeni bir simge erişimi ile gösteriyor.

da ("harddisk or sabitdisk") gibi. Belirli sözcükleri barındıran web sayfalarının sonuçlarda geçmesini istemiyorsak kısaltması eksi (-) olan NOT (yok) kelimesi ile bunu sağlayabiliyoruz. Örneğin Enzo Ferrari hakkında bilgi arandığında amaç İtalyan araba markasının kurucusu hakkına bilgi edinmek olduğu halde, sonuçlarda "Michael Schumacher" ilgili sitelere de rastlanılabilir. Bu sebeple anahtar kelimelerin "Enzo Ferrari NOT Schumacher" şeklinde yazılması gerekir.

Tam cümle aramaları: Tekniğe dikkat edin

Başlangıçta verdiğimiz örnek olan, www'nin kaynağının araştırılmasıyla ilgili örnekten devam edelim. Birbirine bağ-

İnternette doğru bilgi arayışında karşılaşılan en büyük sorun HTML bazlı web sayfaların devasa sayısıdır. Bir de ana sayfaların yanı sıra, göz ardı edilemeyecek boyutlardaki, kendi kullanıcıları tarafından oluşturulmuş ya da postalanmış teker teker haberlerden oluşan Usenet var. Temelde internetin imkan tanıdığı gibi, haber grupları da içerlerinde arama yapılmasına izin veriyor. Ancak arama araçlarını etkili kullanmayı bilmeyenler, muhtemelen arzuladıklarından daha fazla arama sonucuyla karşılaşacaklardır.

Hedefi kısıtlamak: Ne aradığını bilmek gerek

World Wide Web'in oluşumu ve tarihiyle ilgilenen biri, "İnternet" anahtar kelimesini aratmak fikrine kapılabilir. Google'ın arama kısmına "İnternet" yazdığınızda ortaya 71 milyon sonuç çıkıyor. Elbette "İnternet" kelimesi fazla küresel. Sonuçta bir arama motoru, internet kavramı ile ilgili hangi konuda ilgilendiğimizi bilemez. Bu yüzden, aramalarda ilk öneri, anahtar kelimelerin seçiminde mümkün

ONLINE ANSİKLOPEDI: Kimi kelimelere ansiklopedilerin geniş arşivlerinden kolayca ulaşabilir, bağlantı linklerini alabilirsiniz.

Doğru Arama

KAYNAKLAR:
İnternet üzerindeki gazete ve dergi sayfaları da pek çok konu için arama imkanı sunuyor.

lı anahtar kelimeler arandığında mümkün olan bütün kombinasyonlarıyla karşımıza çıkarlar. O halde neden “internetin oluşumu” şeklinde çıkmasını denemeyelim?

Arama motorlarında bütün bir cümleyi aramak için “internetin oluşumu” şeklinde yazılmalıdır. Böylece sadece bu cümlenin bir bütün olarak içinde geçtiği web sayfaları çıkacaktır karşımıza.

Harfleri büyük yazmak bütün arama motorlarında anlamsız değildir. “Bilgisayar” kelimesini arattığınızda bu kelimenin büyük yazıldığı metinlere ulaşırsınız. Ancak “bilgisayar” yazıldığında kelimenin hem küçük hem de büyük olarak geçtiği bütün kaynaklar listelenir. Kelime parçalarını aramak için soru (?) ve yıldız (*) işaretlerini kullanabilirsiniz. Soru işareti (?) tek bir harfin yerini tutarken (?ence – bence, sence), yıldız işareti (*) birden fazla harfin yerini tutar (tele* - telefon, televizyon). Bir arama motoruna “ve” ya da “-dır” gibi kelimeleri aratmanın bir mantığı yoktur, deneyenlerin fazla şansı olmayacaktır. Çünkü arama motorları bu tür kelimeleri görmezden gelirler.

Aramaya yardım eden yazılımlar: Arama havuzu

İnternette aramaya yardım eden bütün bir program serisi var. En ünlülerinden biri Tool Copernic 2001. www.copernic.com sitesinde Copernic’in indirilmek üzere kısmen ücretsiz değişik çeşitleri var. Yazılım bilgisayara yüklendikten sonra, gayet kesin bir biçimde ve online olmadan aranılacak bilgiyi ve kullanılacak arama motorlarını tayin etmek mümkün. Bundan sonra Copernic internete bağlanıyor, gerekli bilgileri gönderip sonuçları buluyor, düzenliyor.

Arama için sık kullanılan adresleri olan ve mesela Google ya da Firaball kullananlar, oradan aynı zamanda bir yazı-

lım daha doğrusu bir Explorer tarayıcısı için bir uzantı alabilir. Bu şekilde tarayıcıya arama motorunun en önemli özelliklerini ve işlevlerini barındıran bir ek yapıdırılır.

Altavista da Powerbrowser ile hem Explorer’a hem Netscape’e eklenebilen bir uzantı sunuyor. Yalnız bu şekilde doğ-

ARABUL: Türkçe fihristlere iyi bir örnek Arabul sitesi (www.arabul.com). Sadece arama değil pek çok önemli siteye de link içeriyor.

rudan arama kısmına sadece bir tek link konuluyor. Link yerleştirildikten sonra tarayıcının ekranında seçilen kelimeler doğrudan Altavista’nın standart aramasına gönderilebilir. Sembol listesinde Altavista düğmesine bir fare tıklayışı, arama motorunu çağırmak için yeterli oluyor.

Elbette, internette arama yaparken sadece yabancı sitelerle sınırlı değilsiniz. Özellikle Türkçe karakter kullanarak arama yapmak niyetindeyseniz, başka bir deyişle, Türkçe içerikli siteler içinde arama yapmak istiyorsanız www.arabul.com veya www.netbul.com gibi fihristler sizin için biçilmiş kaftanlar.

Türkçe fihristlerin en önemli avantajları, haber portal’larından günlük gazetelerin sitelerine, faldan on-line oyuna, mihahtan televizyon kanallarına, lokantala-

rın telefonlarına veya hava durumuna kadar yabancı fihristlerde bulamayacağınız pek çok “yerel” bilgiye kısa yoldan erişebilirsiniz. Aslında, internette yerli ve yabancı şeklinde bir ayırım yapmak internetin mantığına ters düşüyor. Zira, yabancı fihristler de Türkçe sitelerde arama yapma imkanı sunuyor ancak elbette hiçbir yabancı sitede, o akşam seyretmek isteyebileceğiniz bir televizyon kanalı ile ilgili bir link veya uzun zamandır beklediğiniz bir filmin o akşam televizyonda yayınlanacağını belirten bir reklam görmezsiniz. Veya maaşınızı, birikimlerinizi yatırdığınız bankanın işinize çok yarayacak olan ama sizin haberiniz olmadığı bir hizmetinin reklamına da yabancı bir sitede rastlamanız olanaksız.

Dolayısıyla bir bilgi havuzu olan, sınırların, kısıtlamaların olmadığı internette yerli ve yabancı ayırımı yapmak mantıklı görünmese de, aramak söz konusu olduğunda yerli sitelerde Türkçe içeriğe ulaşmak daha hızlı bir şekilde mümkün oluyor. Ayrıca bu sitelerde kullanıcıların işine yarayabilecek linkler, haberler veya reklamlarla desteklenen ayrı bir hizmet şekli de yer alıyor.

JR / Sena Kürşün, senakursun@hotmail.com

WEB ADRESLERİ

İndeksler

Tam metin aramalarında internetteki en büyük indeksler. En iyi sonuçları alacağınız adresler.
www.google.com
www.altavista.com
www.lycos.com
www.netbul.com
www.arabul.com

Bilen portal’lar ve sözcükler

Kitaplıktaki bir sözlükte olduğu gibi burada da bir anahtar kelime aranabilir; ve büyük bir olasılıkla da bu kelime bulunur.
www.britanica.com
www.xipolis.net
Encarta.msn.com

Gazete ve dergiler

Bütün büyük gazete ve dergiler, iyi ya da kötü düzenlenmiş arşivleri ile web’de.
www.focus.com
www.paperball.com
Türkçe gazeteler...
www.hurriyetim.com.tr,
www.milliyet.com.tr,
www.sabah.com.tr,
www.cumhuriyet.com.tr